

UNIVERZITET U SARAJEVU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

PROGRAM PERMANENTNOG OBRAZOVANJA
„UVOD U KRŠĆANSTVO“

Sarajevo, svibanj 2018.

NAZIV PROGRAMA PERMANENTNOG OBRAZOVANJA: „UVOD U KRŠĆANSTVO“			Oznaka programa:
Nositelj programa:	Predavanja:	Ukupno:	ECTS bodovi:
Katolički bogoslovni fakultet Univerziteta u Sarajevu	12+12+12+6+2	44	2
Nositelj modula:			
Katedra Crkvene povijesti, Filozofije, Svetog Pisma Starog i Novog Zavjeta, Moralne teologije, Dogmatske teologije, Fundamentalne teologije, Pastoralne teologije i Kanonskog prava.			
Predavači:			
Nastavnici s gore navedenih katedri.			
Cilj programa:			
Upoznavanje polaznika s glavnim temama povijesnog razvoja kršćanstva, odnosno Katoličke Crkve, s osnovnim načelima kršćanske filozofije, Biblijom – nastankom, nadahnuću, kanonu, bioetičkim pitanjima koje suvremeni svijet stavlja pred čovjeka, temeljnim istinama katoličke vjere, pokazati da povjesni Isus Krist jest Mesija i Spasitelj, crkvenim institucijama i osnovnim postavkama pastoralne teologije.			
Program:			
Program „Uvod u kršćanstvo“ sastoji se od četiri modula: I. MODUL – Dogmatsko-fundamentalni II. MODUL – Povijesno-filozofski; III. MODUL - Biblijsko-bioetički; i IV. MODUL – Pravno-pastoralni. Sadržaji pojedinih modula opisani su dodatku gdje je svaki modul posebno razrađen.			
Opće i specifične kompetencije (znanja i vještine):			
Nakon završetka programa „Uvod u kršćanstvo“ polaznici će biti sposobljeni razumjeti glavne momente u razvoju kršćanstva, temeljne principe kršćanske filozofije, Svetog Pisma (Biblike), moralne, dogmatske, fundamentalne teologije, crkvenih institucija i pastoralne teologije, što će im dati temeljno teološko znanje za daljnje osobno usavršavanje u poznavanju kršćanstva, odnosno katoličke vjere kao i njeno prakticiranje u svakodnevnom životu. Ospozobiti će ih također da u svijetu prepunom raznih informacija i dezinformacija koriste stečena znanja za ispravno formiranje vlastite svijesti, stavova u odnosu na kršćanstvo, Katoličku Crkvu, druge religije kao i sekularne svjetonazole. Osim spomenutog ospozobit će ih za ispravno korištenje specifične kršćanske i crkvene terminologije u javnom životu.			
Ishodi učenja:			
Objašnjeni su u modulima koji se nalaze u prilogu.			
Način održavanja nastave:			
U nastavi će se primjenjivati metode: predavanja, interaktivni rad i rasprava. Program traje 1 mjesec, odnosno 4 vikenda – petak popodne (4 sata) i subota prijepodne (4 sata) i popodne (4 sata).			
Uvjeti i obveze studenata: Za upis programa „Uvod u kršćanstvo“ kandidat mora imati najmanje završenu srednju školu. Upis se obavlja u Tajništvu KBF prema pravilima o upisu.			
Obveze polaznika: 1. Obvezno pohađanje nastave i vježbi, 2. Završni ispit.			
Način provjere znanja: Završni ispit (zajednički završni ispit u obliku a, b, c odgovora koji bi polaznici polagali na kraju programa).			
Procjena opterećenja studenata: ukupno 44 sati (2 ECTS)			
Diploma: Nakon uspješno položenog završnog ispita polaznici će dobiti certifikat o završenom Programu permanentnog obrazovanja „Uvod u kršćanstvo“.			
Program kreiran: Svibanj 2018. godine			

M O D U L I

I. DOGMATSKO - FUNDAMENTALNI MODUL

Naziv kolegija	<i>Temeljne istine katoličke vjere (Dogmatika)</i>
Nositelj kolegija	Doc. dr. Mario Bernadić i prof. dr. Niko Ikić
Opis kolegija	<ul style="list-style-type: none"> - Vjera kao fides qua creditur (čin) i fides quae creditur (sadržaj); - Stjecanje vjere: vjera kao posljedica slušanja poruke spasenja i vjera kao izraz religioznog iskustva; - Suodnos vjere s druge dvije teologalne kreposti: vjera kao temelj nade, i život po ljubavi kao vrhunac vjere; - Naravna teologija i njezine teme: područje pretpostavki vjere; zašto se iste danas mogu smatrati ugroženima? - Značenje i smisao pojma dogme: Nepogrešiva objavljena istina ili pokušaj opravdanja tisućljetnog jednoumlja? Nužnost postojanja nezabludevih istina? - Izvancrkvene „dogme“: aksiom (matematika), apriorističke istine (filozofija), doktrina (politika), paradigma (znanost), trend (zabava i kultura); - Dogma kao minimalna istina: usmjerenje i poticaj teološkom promišljanju, a ne njegovo ograničenje; - Vjera u Trojedinog Boga: pojašnjenje pojmove jedinstva i trojstva iz filozofske perspektive; - Biblijski temelji vjere u Trojedinog Boga: naznake Presv. Trojstva u Starom zavjetu; Novi zavjet: Krštenje na Jordanu, Kristova velikosvećenička molitva i misijski nalog; Liturgijski život prve kršćanske zajednice kao dokaz rane ukorijenjenosti vjere u Presv. Trojstvo; - Razvoj trinitarnog nauka u prvim stoljećima: apologetika, hereze, ekumenski sabori; Kristova istobitnost sa Ocem; pravi Bog i pravi čovjek; dvije naravi u jednoj Kristovoj osobi (hipostatska unija); Duh Sveti – Gospodin i životvorac, istobitan sa Ocem i Sinom; - Bog kao Stvoritelj, Održavatelj i Dovršitelj, Alfa i Omega, početak i svršetak povijesti; - Uloga Crkve u Božjem naumu spasenja; Sakramenti Crkve – vidljivi znakovi nevidljive Božje milosti, sa osobitim osvrtom na sakrament krštenja i euharistije; - „Gratia supponit naturam et perficit eam“ – o suodnosu čovjekove naravi i Božje milosti; odnos vjere i razuma – tomistička i nominalistička solucija; - Zajedništvo triju Crkava: trpeća (čistilište), putujuća (rimска) i slavna (na Nebesima): zajedništvo svetih: smisao pobožnosti prema svećima i molitva za trpeće duše u čistilištu; - Antropološke istine: čovjek kao slika Božja, po Božjem spasenjskom naumu određen za zajedništvo s Bogom; svrha Stvaranja, Slava Božja i dobrota stvorenja;
Cilj kolegija	Sustavno predstavljanje temeljnih istina katoličke vjere na temelju Nicejsko-carigradskog vjerovanja.

Ishodi učenja	<ol style="list-style-type: none"> 1. Upoznati se sa sadržajem i smislom Nicejsko-carigradskog vjerovanja; 2. Predstaviti temelje trinitarnog nauka iz rimokatoličke perspektive; 3. Naznačiti svetopisamske temelje kršćanske vjere u Presv. Trojstvo; 4. Upoznati se bolje s filozofskim i kulturološkim pretpostavkama kršćanske vjere; 5. Naznačiti ekumenske i dijaloške perspektive trinitarnog nauka; 6. Upoznavanje s temeljnim pojmovima i temama dogmatske teologije, posebice teologije sakramenata;
Način izvođenja	Predavanja i samostalni zadatci.
Obveze studenta	Redovito pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u nastavi.
Literatura	<ul style="list-style-type: none"> - J. RATZINGER, Uvod u kršćanstvo, KS, Zagreb 1988. - W. KASPER, Bog Isusa Krista, UPT, Đakovo 1994. - H. U. v. BALTHASAR, Credo - Meditationen zum Apostolischen Glaubensbekenntnis, Johannes Verlag Einsiedeln, 2009. - Niko Ikić, Teologija sakramenata: "Gorući grm" sakramentalne milosti, Sarajevo: KBF; Zagreb: Glas Koncila, 2012.; - Niko Ikić, Kompendij katoličke pneumatologije, mariologije i eshatologije, Sarajevo: KBF, 2011. L. NEMET, Teologija stvaranja, KS, Zagreb, 2003. - A. MATELJAN, Obdareni ljubavlju. Uvod u teologiju milosti, CS, Split, 2006.S. KUŠAR, Otajstvo Trojedinoga Boga, KS, Zagreb 1994. - A. AUGUSTIN, Trojstvo, Služba Božja, Split, 2009.; - G. GRESHAKE, Kratki uvod u vjeru u Trojedinoga Boga, KS, Zagreb, 2007.; - ORIGEN, Počela, Split, 1985.; - BAZILije VELIKI, Duh Sveti, Makarska, 1978. - G. K. CHESTERTON, Pravovjerje, Verbum, Split, 2015.
Naziv kolegija	Fundamentalna teologija
Nositelj kolegija	Izv. prof. dr. Franjo Topić
Opis kolegija	<p>Što je fundamentalna teologija?</p> <p>Objava Boga kao temeljna kategorija kršćanska kategorija. Objava u konstituciji <i>Dei Verbum</i> II. Vatikanskog koncila. Povijesnost Isusa Krista prema nekršćanskim izvorima. Povijesnost Isusa Krista prema kršćanskim izvorima. Čudesna. Kristovo uskrsnuće.</p>
Cilj kolegija	Pokazati da povijesni Isus jest Krist, tj. Mesija i Spasitelj
Ishodi učenja	Isti kao i cilj.
Način izvođenja	Predavanja, a i pismeni radovi.
Obveze studenta	Dolaziti na predavanja i učiti.

Literatura	<p>H. WALDENFELS, Kontekstualna fundamentalna teologija, Đakovo 1995,</p> <p>B. VUCO, Jezik prirode i prirodoslovaca, Makarska 1965, 64-75; F. STUHLHOFER, Prirodoznanstvenici i pitanje Boga, Zagreb, KS 1995; Ž. KUSTIĆ, Priroda govori o Bogu, Zagreb 1986. Rječnik biblijske teologije: Objava; S. ROMAC, O Bogu i religiji, Zagreb-Frankfurt/M. 1984, 393-341.</p> <p>R. LAURENTIN, Bilanca koncila, Zg 1971, 139-155.</p> <p>T. IVANČIĆ, Isus iz Nazareta povjesna osoba, Zagreb 1996, 29-50;</p> <p>Đ. GRAČANIN, Vjerodostojnost nadnaravno objavljene religije (ciklostil), Zagreb 1961, 280-288, 310-313; S. ROMAC, O Kristu, Crkvi i čovjeku, Zagreb-Frankfurt/M 1984, 7-10.</p> <p>R. BRAJIČIĆ, "Isusova čudesna", Obnovljeni život 1/1976, 36-47; Naša vjera 216-222.</p> <p>MUŠURA, Želim biti kršćanin, Sarajevo 1988, 163-179; A. REBIĆ, Isusovo uskrsnuće Zagreb 1972, F. TOPIĆ, Čovjek pred objavom Boga u misli H. U. von Balthasara, Sarajevo 2006, 164-172; J. GUITTON, Isus, Zagreb 1977, 143-201,</p>
------------	---

II. POVIJESNO - FILOZOFSKI MODUL	
Naziv kolegija	<i>Glavni momenti iz povijesti Crkve</i>
Nositelj kolegija	Doc. dr. Milenko Krešić
Opis kolegija	Nastanak Crkve i njezin razvoj u prvim stoljećima; Rađanje kršćanskog Zapada u ranom srednjem vijeku; Dolazak, pokrštenje i prva stoljeća Crkva u hrvatskom narodu; Istočni raskol; Reformacija i katolička obnova; Crkva na hrvatskom povijesnom prostoru u novom vijeku; Prosvjetiteljstvo, liberalizam i Crkva; Crkva i totalitarni režimu u 20. stoljeću.
Cilj kolegija	Proučiti 20-o stoljetnu povijest Katoličke Crkve s naglaskom na glavne momente i ideje na općoj i nacionalnoj razini.
Ishodi učenja	<ol style="list-style-type: none"> 1. Biti upoznat s glavnim momentima iz povijesti Crkve na općoj i nacionalnoj razini. 2. Razumjeti glavne ideje i doprinos Crkve razvoju čovječanstva. 3. Bolje razumijevati današnje prilike u Crkvi i svijetu. 4. Biti sposoban na osnovi razumijevanja povijesnog iskustva Crkve donositi ispravnije sudove o prilikama u današnje vrijeme. 5. Argumentirano raspravljati o događajima i pojavama u Crkvi kroz povijest.
Način izvođenja	Predavanja uz <i>Power point</i> prezentaciju.
Obveze studenta	Redovito pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u nastavi.

Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. August Francen, <i>Pregled povijesti Crkve</i> (Zagreb: Kršćanska sadašnjost – Glas Koncila, 1970. (novija izdanja također). 2. Milenko Krešić, Milenko Krešić, <i>Povijest Crkve u Hrvata</i> (skripta za studente). 3. Božo Goluža, <i>Povijest Crkve</i> (Mostar: Crkva na Kamenu, ²2015.). 4. Mile Vidović, <i>Povijest Crkve u Hrvata</i> (Split: Crkva u svijetu; Metković: Matica Hrvatska, ²2007.). 5. Franjo Šanjek, <i>Kršćanstvo na hrvatskom prostoru</i> (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1996.).
Naziv kolegija	Kršćanska filozofija
Nositelj kolegija	Doc. dr. Pavle Mijović
Opis kolegija	<p>Kolegij obuhvaća sljedeće temeljne sadržaje:</p> <p><i>Uvodno-propedeutski dio:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kršćanstvo i filozofija: povjesno-teoretski pregled; 2. Odnos vjere i razuma; <p><i>Izabrane teme:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> a) Kršćanstvo i ljudska prava: Jacques Maritain b) Kršćanstvo kao trajna kritika društva: Otfried Höffe <p>Javna religija u modernom svijetu: José Casanova</p>
Cilj kolegija	Cilj je predmeta upoznati studente s osnovnim načelima kršćanske filozofije, uvidom u glavne autore, teme i problematike.
Ishodi učenja	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opisati i objasniti tijek razvoja kršćanske filozofije; 2. Prezentirati i kritički evaluirati glavne autore, teme i probleme iz domene kršćanske filozofije; 3. S razumijevanjem čitati i tumačiti tekstove pojedinih filozofa iz navedenog razdoblja.
Način izvođenja	Predavanja i samostalni zadatci.
Obveze studenta	Redovito pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje.
Literatura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jacques Maritain, <i>Cjeloviti humanizam</i> (Kršćanska sadašnjost: Zagreb: 1989.) 2. José Casanova, <i>Public religions in the modern world.</i> (University of Chicago Press: 2011.) 3. Charles Taylor, <i>A secular age</i> (Harvard University Press; 2007.)

III. BIBLIJSKO - MORALNI MODUL

Naziv kolegija	<i>Opći uvod u Bibliju</i>
Nositelj kolegija	Izv. prof. dr. Darko Tomašević / doc. dr. Dubravko Turalija
Opis kolegija	Kolegij obuhvaća sljedeće temeljne sadržaje: <i>Inspiracija ili Božansko nadahnuće Biblije</i> <i>Semitsko porijeklo i obilježje Biblije</i> <i>Kratki pregled biblijske povijesti</i> <i>Nastajanje Biblije</i> <i>Kanon</i> <i>Apokrifni spisi</i> <i>Kumranski spisi</i> <i>Jezici Biblije</i> <i>Znanstveno istraživanje Biblije</i> <i>Uvod u Stari zavjet</i> <i>Pentateuh</i> <i>Deuteronomistička povijest (Rani proroci)</i> <i>Proroci</i> <i>Mudrosna književnost</i> <i>Kroničareva povijest</i> <i>Knjige o Makabejcima</i> <i>Spisi</i> <i>Neke od važnijih tema SZ-a</i> <i>Uvod u Novi zavjet</i> <i>Evangelja i Djela apostolska</i> <i>Corpus paolinum</i> <i>Katoličke poslanice</i> <i>Neke od važnijih tema NZ-a</i>
Cilj kolegija	Cilj je predmeta upoznati studenta s osnovnim informacijama o biblijskome svijetu, povijesti, nastanku i sadržaju Biblije kao zbirke svetih spisa. Upoznati studenta s temeljnim biblijskim informacijama o nadahnuću, kanonu, suvremenom istraživanju Svetog pisma te važnijim temama Starog i Novog zavjeta.
Ishodi učenja	<ol style="list-style-type: none"> 1. Informacijski poznavati biblijski svijet 2. Informacijski poznavati povijest i nastanka Biblije 3. Informacijski poznavati sadržaj Biblije i njezine dominantne teme 4. Informacijski poznavati važne teme nadahnuća i kanona
Način izvođenja	Predavanja i samostalni zadatci
Obveze studenta	Redovito pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje.

Literatura	<p>W. Harrington, <i>Uvod u Stari zavjet</i> (KS, Zagreb, 1977.)</p> <p>Raymond E. Brown i dr., <i>Znanstveni uvod u Bibliju</i> (Sarajevo – KBF; Zagreb: GK, 2012.).</p> <p><i>Jeruzalemska Biblij s velikim komentarom</i> (Zagreb: KS, 1994.).</p> <p><i>Novi zavjet s uvodima i bilješkama Ekumenskog prijevoda Biblije</i> (Zagreb: KS, 1992.).</p> <p>Skripta za privatnu uporabu studentima.</p>
Naziv kolegija	Bioetika
Nositelj kolegija	Doc. dr. Zorica Maros
Opis kolegija	<ul style="list-style-type: none"> - Uvodno o nastanku bioetike kao znanosti, - Genetički inženjering: osnovne informacije - Genetički inženjering i poštivanje dostojanstva ljudskog embrija - Moralna (ne)dopuštenost prenatalne dijagnostike - Pitanje i problematika pobačaja - Medicinski potpomognuta oplodnja: moralni kriterij - Eutanazija i dostojanstvo ljudske patnje i umiranja - Ekologija i odgovorno ponašanje prema okolišu
Cilj kolegija	Cilj predmeta je opći uvod u temeljne postavke bioetike kao znanosti te izazova koji ju prate u sučeljavanju s drugim znanstvenim disciplinama. Poseban je naglasak stavljen na izazove i probleme koje neka konkretna bioetička promišljanja i biotehnološke mogućnosti stavlaju pred suvremenog čovjeka.
Ishodi učenja	<ul style="list-style-type: none"> - Razumijevanje osnovnih termina korištenih u bioetici - Promišljanje biomedicinskih problema u svjetlu teološke antropologije i vjerskih principa - Stjecanje sposobnosti kritičkog promišljanja - Pozitivno vrednovanje znanstvenih dostignuća u svjetlu zdrave kritičke svijesti i vjerom oblikovane savjesti - Sposobnost primjene općih moralnih načela u složenim konkretnim situacijama
Način izvođenja	Predavanja i multimedija
Obveze studenta	Redovito pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje.
Literatura	<p>Velimir Valjan, Bioetika, Svjetlo riječi, Sarajevo – Zagreb, 2004.</p> <p>Zorica Maros, Skripta iz Bioetike (radni materijal isključivo za internu uporabu studenata)</p> <p>Michele Aramini, Uvod u Bioetiku, KS, Zagreb, 2009.</p> <p>Ramóna Lucas Lucasa, Bioetika za svakoga, Verbum, Split, 2007.</p> <p>Darko Tomašević – Zorica Maros, ur., Teološke tribine 2014. Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu, KBF, Sarajevo, 2014.</p>

IV. PRAVNO - PASTORALNI MODUL

Naziv kolegija	<i>Crkva u suvremenom svijetu</i>
Nositelj kolegija	Doc. dr. Bernarda Horvat i izv. prof. dr. Šimo Maršić
Opis kolegija	<p>1. Struktura Crkve – Božjega naroda: vjernici laici, klerici, boguposvećene osobe; njihove obveze i prava u Crkvi.</p> <p>2. Hierarchyjsko uređenje Crkve:</p> <p><i>A) Vrhovna crkvena vlast</i> (Rimski prvosvećenik i Rimska kurija, Biskupski zbor, Biskupska sinoda, Kardinali svete rimske Crkve, Izaslanici rimskog prvosvećenika).</p> <p><i>B) Partikularne Crkve</i> – biskupije (Dijecezanski biskupi, biskupi koadjutori i pomoćni biskupi; Biskupske konferencije, Biskupijska kurija).</p> <p>3. Župna zajednica i njena struktura (Župnik, župni vikar i njihove obveze, župno pastoralno i ekonomsko vijeće).</p> <p>4. Sakramenti .</p> <p>5. Metoda i metodologija pastoralne teologije i pastoralnoga rada.</p> <p>6. Načelo inkarnacije.</p> <p>7. Izazovi crkvenog djelovanja u BH društvu.</p>
Cilj kolegija	Predstavljanje institucije Katoličke Crkve (crkveno pravo), sakramenata i temeljnih postavki pastoralne teologije.
Ishodi učenja	<p>1. Upoznati se sa temeljnom strukturom Katoličke crkve – ustrojstvo i nadležnosti.</p> <p>2. Upoznati se sa sakramentima Katoličke crkve.</p> <p>3. Upoznavanje s temeljnim postavkama pastoralne teologije.</p>
Način izvođenja	Predavanja i samostalni zadatci.
Obveze studenta	Redovito pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje.
Literatura	<ul style="list-style-type: none"> - BLAŽEVIĆ Velimir, <i>Ženidbeno pravo Katoličke Crkve</i>, Zagreb, 2004. - PRANJIĆ Pero, <i>Božji narod. II. knjiga Zakonika kanonskog prava; kanoni 204-746 s komentarom</i>, Sarajevo, 2012. - A.ČONDIĆ, Ustani, zove te. Bogoslovno-pastoralna razmišljanja, CUS, Split, 2013. - BK BiH., Direktorij za pastoral sakramenata u župnoj zajednici, Sarajevo 2008. - ANDRÁS MÁTÉ-TÓTH I PAVEL MIKLUŠČÁK, Nije kao med i mlijeko, Bog nakon komunizma (Na putu prema pastoralnoj teologiji Istočne-Srednje-Europe) (Zagreb: KS, 2001.) - P. ARAČIĆ, (uredio) Novi izazovi pastoralnoj teologiji (Đakovo, 2005.); - IVAN PAVAO II., Christifideles laici, KS, Zagreb, 1990.

Ur. broj: 1-272-1/2018
Sarajevo, 7. svibnja 2018.